

Slovo ke čtenářům: Pedagogické dovednosti v novém kontextu pedagogicko-psychologické přípravy budoucích učitelů

Čtenáři Pedagogické orientace dostávají do rukou za poslední dva roky již druhé monotematické číslo, zaměřené k učitelské přípravě. Loňské číslo (4/1997) bylo věnováno mikrovučování a sebereflexi v pedagogicko-psychologické přípravě budoucích učitelů. Letošní monotematické číslo věnuje pozornost další závažné problematice – pedagogickým dovednostem, a to v širším kontextu pregraduální přípravy učitelů.

Příspěvky zařazené v tomto čísle prezentují první výsledky řešení grantového projektu GA ČR č. 406/98/1375 „*Nové přístupy k diagnostice pedagogických dovedností a intervenční zásahy do jejich struktury*“. Autoři se v nich zamýšlejí nejenom nad některými druhy pedagogických dovedností, ale i nad jejich determinanty. V předkládaném čísle Pedagogické orientace jsou současně publikovány některé příspěvky, které odezněly na semináři k pedagogicko-psychologické přípravě budoucích učitelů, který uspořádala 27. 11. 1998 Katedra pedagogiky PdF MU v Brně. Příspěvky z tohoto semináře zasazují problematiku pedagogických dovedností do širších souvislostí.

Je potěšitelné, že se k závažným problémům přípravy budoucích učitelů nevyjadřují pouze pedagogové, ale i někteří psychologové (D. Čechová, J. Mattioli, J. Řezáč, E. Vyskočilová). Navíc je třeba ocenit, že příspěvky těchto autorů jsou výsledkem interdisciplinární spolupráce s pedagogy – vysokoškolskými učiteli pedagogických předmětů. Jsou zároveň příslibem jejich další, tolik potřebné, ale zatím jen v omezené míře uskutečňované vzájemné spolupráce.

Ústředním tématem čísla je tedy problematika pedagogických dovedností. K uvedenému tématu se vztahují příspěvky téměř ve všech oddílech tohoto čísla. V prvním oddíle je problematika pedagogických dovedností, které tvoří jádro pedagogických kompetencí (V. Švec), spojena s některými východisky projektování změn pregraduální přípravy učitelů. Čtenářům se tak nabízí možnost oživit si pohledy na univerzitní přípravu budoucích učitelů (E. Vyskočilová), znovu si uvědomit současné problémy pedagogicko-psychologické přípravy (O. Šimoník), ale také uvažovat o jejich proměnách (L. Prokešová), seznámit se se (sebe)reflexí v zahraničních programech učitelské přípravy (D. Nezvalová) a pojetím kreativistiky v přípravě učitelů (J. Maňák).

Ve druhém oddíle pak má čtenář možnost sledovat, jak lze tato obecnější východiska aplikovat v alternativním programu výuky budoucích učitelů 1. stupně ZŠ (H. Kantorková) a v interdisciplinárně, tj. pedagogicko-psychologicky pojeté přípravě studentů učitelství (Z. Bakošová a D. Čechová, S. Navrátil a J. Mattioli).

Třetí oddíl přináší výsledky dílčích výzkumů pedagogických dovedností. Mapuje studentské pohledy na pedagogické dovednosti, osvojované na pedagogické fakultě (N. Mazáčová, R. Musil) a pokouší se analyzovat rozvíjení („krytalizaci“) některých vnitřních složek učitelských dovedností, a to na příkladu dovedností

didaktických (V. Švec). Protože účinnost rozvíjení pedagogických dovedností je podmíněna mimo jiné postojem studentů učitelství k učitelskému povolání, je věnována pozornost i této problematice (M. Chráska).

V posledním oddíle autoři předkládají návrhy vytváření vybraných druhů pedagogických dovedností, které předpokládají empiricky ověřovat. Rozvíjení pedagogických dovedností by mělo být nastartováno již v psychologických předmětech (J. Řezáč) a pokračovat v navazujících pedagogických předmětech (H. Horká). Absolventi studia učitelství, tj. začínající učitelé, často postrádají dovednosti diagnostikovat aktivitu, samostatnost a tvořivost žáků (J. Maňák) a dovednosti umožňující efektivní kooperaci třídního učitele s rodiči žáků (S. Střelec).

Co popřát čtenářům závěrem? Aby při čtení příspěvků reflektovali svoje poznatky a zkušenosti s poznatky, které jim nabízejí autoři, aby získali inspirace pro svoji další tvůrčí práci (kterou moderně koncipovaná pedagogicko-psychologická příprava budoucích učitelů je), a měli také chuť a podmínky alespoň některé podněty vyzkoušet.

Vlastimil Švec